

Képekben gondolkodók

A HUNGART kismonográfia-sorozatának legújabb darabjai

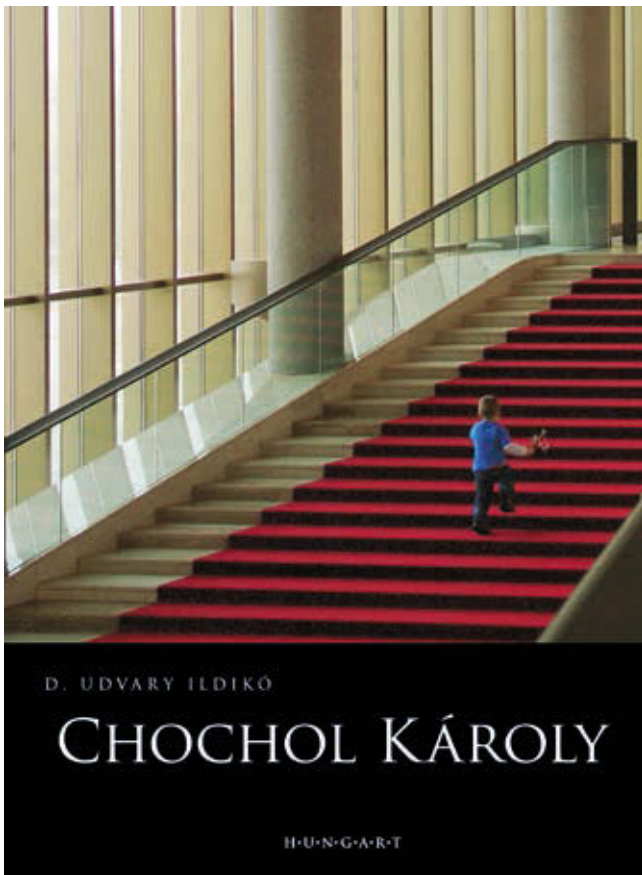
BALÁZS SÁNDOR

Mára már egy szerényebb polcot megtölt az a hiánypótló képzőművészeti kiskönyvtársorozat, amely keresztmetszetét kívánja nyújtani a kortárs magyar vizuális kultúra kiemelkedő teljesítményeinek. A HUNGART-könyvek kiadásának története lassan egy évtizedre tekint vissza, s immár a 38. kötet jelent meg – ez idáig, jobbára tartva az eredeti célkitűzést, amely minden kötet élén újra olvasható.

P. Szabó Ernő munkája nem szokványos vagy klasszikus értelmű monográfia; közelebb áll a riport műfajához. A szerző gyakran él azzal a lehetőséggel, hogy az alkotó, Sára Ernő szavait idézze vagy közléseit összefoglalva vonjon le következtetéseket. Így első kézből

értesülhetünk mindarról, amit igazán csak a szakma képviselője láthat át, de arról is, ahogyan az alkotó szakterületéről, annak történeti változásairól, egykori jelentős presztízsről és prosperálásáról, mai helyzetéről vagy éppen etikai vonatkozásairól, az autonóm művészeti ágakban nem tapasztalható felelősségvállalás szerepéről gondolkodik. Előnye és hátránya egyaránt adódik az ilyen jellegű megközelítésnek: az alkotóról markáns portré születik, mint ahogy a korszak szakmai vonatkozásairól is, viszont háttérbe szorulnak a művészettörténész értékelő megállapításai.

Sára Ernő munkái széles spektrumot fognak közre, a tervezőgrafika autonóm művészeti megnyilatkozásai. Elsősorban emblémáiról ismert alkotó, de címereket, plakátokat, kiadvány- és vizuális arculatterveket, kulturális és ipari jellegű munkákat egyaránt készített, s alig számba vehető kiállításrendezéseinek a sora. Profeszionista módon készülő munkáinak háttérében egyszerű, ám manapság a tervezőgrafikusok körében egyre ritkább dolgok állnak: műveltségen alapuló kreativitás, kultúrtörténeti asszociációk, „nyitottság, a kulturális, művészeti értékek sokfélesége iránti érdeklődés”. Ezért is tűnik tényszerűen szigorú észrevétele helytállóknak:

„Művész és művész között bizony van különbség, még inkább, ha alkalmazott műfajról van szó.”

Szeifert Judit megállapítása szerint a szekvenciákban gondolkodó Baksai József művészetének alapvető jegye a dualitás, amely munkamódszerében, technikai eljárásaiban egyaránt megnyilvánul. Tanulmányában Baksai művészetének egy jellemző motívumát állította előtérbe: az állattematikát, a különböző állatok megjelenését a grafikai és festett munkákban. Kissé mechanikus rendben, csaknem kizárólagosan a mitológiai hátteret megvilágítva veszi sorra az életműben megjelenő különböző állatokat: bika, kígyó, hal, madár, szarvas és ló, disznó, bárány, kos, kecske, oroszlán, csiga, illetve totemek, keveréklények.

Az a feltételezés ébredne bennünk Baksai állatábrázolásainak láttán, és ezt leginkább azon művei igazolják, amelyekben nem tűnnek fel állatok, hogy számára teljesen mindegy, mi a képének tárgya: munkájának döntő mozzanata a megjelenítés, az életre hívás, tehát a grafikai vagy festészeti tevékenység. Baksai egyszerűen: rajzol és fest. Ez esetben sincs ez másként. Képtárgyait inkább

meditációra alkalmas lehetőségként kezeli. Nem fogalmakban és kultúrában gondolkodik – ez leginkább a második kéz, a művészettörténész feladatköre –, noha magával ragadó olvasottsága, tájékozottsága. Így vélhetőleg az értelmezési keretek leszűkítésével jár, ha többnyire a művészettörténeti toposzok, a mitológia, az ikonográfiai elemzés túlhangsúlyozásába ragad a szerző, s szerényebb figyelmet fordít a művek ikonológiai vizsgálatára.

Chochol Károly egyik korai fotográfiáján édesapját örökítette meg (*Édesapám, a bélyeggyűjtő*, 1952). A képből egy pillanatra kitekintő, fejével a fotós vagy felénk forduló idős férfi kezében nagyítóval, szájában szivarvéggel sokat elárul egy korról, amikor az emberek kissé visszavonultan a hobbijuknak éltek. A képen tulajdonképpen nincs semmi különös, egyszerű életkép, privát fotó, megidéző ereje mégis intenzív, erőteljes. Szellemet, intimitást hordoz, amelynek őrzője a fotográfus, Chochol Károly. Chochol kora gyermekkorától fotózott, húszévesen már a Nemzetközi Fotóművészeti Szövetség (FIAP) elismerésében részesült, később félszáz fotóskönyv alkotója, emellett a

Magyar Fotóművészek Szövetségének egyik kezdeményezője, Balogh Rudolf világháborús fotóinak megmentője – ismerteti pályája főbb csomópontjait monográfusa, D. Udvary Ildikó.

A szerző kronologikus rendet követve kíséri nyomon az életmű létrejöttét, amelyért a művész 2017-ben a hazai legrangosabb fotóművészeti elismerésben, Balogh Rudolf-díjban részesült. Sokoldalú művész, a fotográfia adta műfaji lehetőségek tág körével él. Életművében a portré, a táj- és életképek, az épület- és a szociofotók, a csendéletek egyenrangúan jelennek meg. Számára elégséges a mindennapi élet rögzítése, ám mindig valamilyen költői, spirituális tartalommal telíti a leghétköznapibb jeleneteket is. Jellemző eljárása, hogy a képek összekapcsolása révén – ennek sokféle oka lehet: téri és tematikai, időbeli stb. – képpárokat hoz létre, képvariánsokat készít, noha nem manipulálja fotóit: arányokkal és képki-vágásokkal, a fényviszonyokkal játszik. Mint szerzője jelzi: „tudatosan komponál, tervez és alakít: műalkotást készít”.